

Değerler Eğitimi Açısından Türk Dili ve Edebiyatı Programında

Dîvânu Lugâti't Türk

Habibe YAZICI ERSOY¹

Özet

Toplumlardaki eğitim-öğretim sistemleri bireylerin daima en üst düzeyde bilgi ve kültür seviyesine ulaşmasını, bireyin ilgilendiği alanın ya da mesleğin bütün gerekli donanımına sahip olabilmesini amaçlamaktadır. Ancak bununla birlikte eğitim-öğretim, toplumdaki bireylerin davranışlarını kontrol etmeyi; bireyi bazı toplumsal ve bireysel değerlerle donatabilmeyi de hedefler. Toplumlar kendilerine ait millî, kültürel, tarihî, ahlaki, manevî vb. bazı değerlere sahiptir. Bireyin aileden aldığı eğitim ve değerlerin ardından eğitim öğretim programları ile bu değerleri edinmesi de toplumun genel yapısı ve geleceği açısından oldukça önemlidir. Eğitim kurumları da bireylerin bilgi ve eğitimin yanında yaşadıkları toplumun birer üyesi olarak topluma ait değerleri öğrenip bu değerleri toplum içerisinde davranışa dökülebilmelerini sağlamak için gayret sarf etmekte, bu değerleri eğitim-öğretim programlarına ekleyerek bunu sağlamaya çalışmaktadırlar. 2017 Orta Öğretim Türk Dili ve Edebiyatı Programında öğrencilere kazandırılması hedeflenen değerler on ana başlık (adalet, dostluk, dürüstlük, öz denetim, sabır, saygı, sevgi, sorumluluk, vatanseverlik, yardımseverlik) altında toplanmıştır. Bahsi geçen bu değerlerin öğrencilere öncelikle okul içerisinde ve daha sonra toplumda pratiğe dönüşecek şekilde kazandırılması gerekmektedir. Bu da eğitim- öğretim ortamında topluma ait, toplumun değerlerini içerisinde taşıyabilen metinler yolu ile sağlanabilir. Türk dili, tarihi ve kültürü için son derece önemli eserlerden biri olan Türk Dilinin ilk sözlüğü, Dîvânu Lugâti't Türk de Türk toplumunun sahip olduğu farklı değerleri yansıtmaları bakımından son derece önemlidir. Bu bildiriye, söz konusu eserin içeriğine değerler eğitimi açısından bakılmış elde edilen malzeme bu bakış açısıyla değerlendirilmiştir.

Anahtar Kelimeler: Değerler eğitimi, Dîvânu Lugâti't Türk, Eğitim, Öğretim

“Dîvânu Lugâti't Türk” In Turkish Language and Literature Curriculum In Terms Of Values Education

Abstract

Education systems in societies aim to carry individuals to the upmost knowledge and culture level, and to endow them with all necessary requirements of the fields or occupations in which they are interested. Moreover, education systems also aim to control the behaviors of the individuals in a society, and to provide them with some social and individual values. Each society has national, cultural, historical, moral and spiritual etc. values. It is also important for an individual to acquire these values through education curriculum, after he got them from his family, in terms of general structure and future of the society. Educational institutions, together with individuals' knowledge and education, try hard in order

¹ Doç. Dr., Gazi Üniversitesi, Edebiyat Fakültesi, Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü Öğretim Üyesi, habibeersoy@gmail.com

*Bu çalışma *International Symposium of Education and Values (ISOEVA) Uluslararası Eğitim ve Değerler Sempozyumu, 5-8 Ekim 2017* adlı sempozyumda sunulan bildirinin genişletilerek yeniden değerlendirilmiş hâlidir.

to ensure them as being a member of the society in which they live, to learn these values and turn them into behaviors. These institutions also include these values into curriculum to achieve this goal. In the 2017 Secondary Education Turkish Language and Literature Curriculum, the values that the students are expected to acquire are given under ten main titles (justice, friendship, self-control, patience, respect, affection, responsibility, patriotism, helpfulness). The students should be endowed with these mentioned values in a way in which they put them into practice firstly in schools and then in the society. This is ensured in an education environment by means of texts which include the values of a society. Being the first dictionary of Turkish language, *Dîvânu Lugâti't Türk*, which is one of the most fundamental works of Turkish history, language and culture, is upmost importance in terms of reflecting different values which Turkish society have. In the present paper, the content of the mentioned text is evaluated in terms of values education and the data gathered are evaluated with this point of view.

Key Words: Values Education, *Dîvânu Lugâti't Türk*, Education, Teaching

Giriş

Eğitim-öğretim sistemlerinin öncelikli amacı toplumdaki bireyin bilgi ve kültür seviyesini en üst düzeye ulaştırmak, bireylerin seçecekleri mesleklerle ilgili bütün gerekli donanımı edinebilmesini sağlamaktır. Eğitim-öğretim sistemlerinin bahsedilen bu öncelikli amaçlarından başka, toplumdaki bireylerin davranışlarını kontrol etmek; bireyi bazı toplumsal ve bireysel değerlerle donatabilmek gibi toplumsal ve sosyal hedefleri de vardır. Her toplum kendisine ait millî, kültürel, tarihî, ahlaki, manevi vb. bazı değerlere doğal olarak sahiptir. Bireyin aileden aldığı eğitim ve değerlerin ardından eğitim öğretim programları ile bu değerleri edinmesi de toplumun genel yapısı ve geleceği açısından oldukça önemlidir. Eğitim kurumları da bireylerin bilgi ve eğitim almasının yanında yaşadıkları toplumun birer üyesi olarak topluma ait değerleri öğrenip bu değerleri toplum içerisinde davranışa dökabilmelerini sağlamak için gayret sarf etmekte, bu değerleri eğitim-öğretim programlarına ekleyerek bunu sağlamaya çalışmaktadırlar.

Değer, kelime anlamı olarak Türkçe Sözlük'te 1. Bir şeyin önemini belirlemeye yarayan soyut ölçü, bir şeyin değdiği karşılık, kıymet. 2. Bir şeyin para ile ölçülebilen karşılığı, bedel, kıymet, paha, valör. 3. Üstün nitelik, meziyet, kıymet. 4. Üstün, yararlı nitelikleri olan kimse. 5. *fel.* Kişinin isteyen, gereksinim duyan bir varlık olarak nesne ile bağlantısında beliren şey. 6. *mat.* Bir değişkenin veya bilinmeyenin sayı ile anlatımı. 7. Bir ulusun sahip olduğu sosyal, kültürel, ekonomik ve bilimsel değerlerinin kapsayan maddi ve manevi öğelerin bütünü (TS, 2011, s. 607) olarak tanımlanmıştır. Değer kavramının bu sözlük anlamı dışında Felsefe, Psikoloji, Sosyoloji, Matematik, İktisat, Dini Bilimler, Tarih vb. bilim alanlarında farklı bakış açılarından farklı tanımları da yapılmıştır. Hatta bu farklı tanım ve algılamalar değer kavramı üzerinde tartışmalara da yol açmaktadır. Özellikle Eğitim Bilimleri alanında değer ve değerler eğitimi hakkında son yıllarda çalışmalar hız kazanmıştır.

Kızılçelik ve Erjem'e göre değer; bir milletin varlık ve birliğini sağlamak, ayrıca bunları devam ettirebilmek için milletin mensuplarının çoğunluğu tarafından doğru ve gerekli olduğu kabul edilen; onların ortak duygu, düşünce, amaç ve yararını yansıtan genelleştirilmiş temel ahlâkî ilke ve inançlardır (1994, s. 99). Değer, insanı insan yapan özelliklere sahip olan ve insanı diğer canlılardan ayıran temel özellikleri içinde barındıran ve insanların davranışlarına yön veren inançlar bütünüdür şeklinde de ifade edilmiştir (Ulusoy, Dilmaç, 2015, s. 16). Kuçuradi ise sırf insan ile ilgili olarak gördüğü değer kavramının, kişilerin doğru bilmelerine, doğru düşünmelerine, doğru değerlendirmelerine, doğru eylem içinde olduklarını görebilmelerine yardımcı olduğunu vurgulamıştır (1995, s. 8). Köknel' e göre de değer, somut ya da soyut kavramların önemini belirlemeye yarayan soyut ölçü birimi; canlı ve cansız varlıkların, olayların, olguların durumunu, önemini anlatan sözcük olarak karşımıza çıkar (2007, s. 17). Her millet, bireylerinin kültürlenme sürecinde öncelikle kendi değerlerinin edinilip benimsenmesini daha sonra evrensel değerlere ulaşılmasını amaçlar (Karatay, 2011, 473). Değerler, bireyin düşünce, tutum, davranış ve yapıtlarında birer ölçüt olarak ortaya çıkar ve toplumsal bütünselliğin vazgeçilmez birer ögesini oluştururlar. Bir toplumun genel yaşantısında her şey değerlere göre algılanır ve diğerleriyle karşılaştırılır (Dilmaç, Bozgeyikli, Çıkılı, 2008, s. 71). Bireylerin sahip oldukları değerler onların yaşam tarzlarını, hayata bakış açılarını belirler. Diğer bir deyişle, değerler bireylerin yaşamı anlamlandırma ve tercih ettikleri yaşam biçimini oluşturmalarında önemli bir role sahiptirler (Girmen, 2013, s. 118).

Milletin varlık ve birliğinin devamı açısından bu derece önem arz eden değer kavramının toplumun bireylerine kazandırılması da son derece önemlidir. (Aydın, Akyol Gürler, 2014, s. 3; Kardeş, 2015, s. 58). Değerler eğitimi, soyut kavramlardan oluşan bir yapıdır. Dolayısıyla bu soyut kavramları öğrencilerin içselleştirmesi zordur. Bu yüzden de öğretilecek olan değerle ilgili etkinlik temelli eğitim yapılmalıdır. Hikâyeler, önemli şahsiyetler, örnek olaylar, geziler, hatıralar kazandırılması hedeflenen değerlerle ilgili filmler bu etkinliklerde kullanılırsa soyut kavram olan değerler somutlaştırılmış olacak, çocuğun bu değerleri öğrenmesi kolaylaşacaktır (Aktepe, 2010, s. 77). Neticede kişinin bireysel olarak hayatını, yaptıklarını, amaç ve ideallerini belirlemesi ve onlara uygun bir şekilde hayatını devam ettirmesi ders içi ve ders dışında aldığı değer eğitimi ve bu eğitimin niteliğiyle paralellik göstermektedir. Buradan hareketle insanı insan yapan değerleridir. Bu değerler ise ancak eğitim yoluyla gelecek nesillere aktarılarak, toplumun devamlılığı sağlanmış olur (Aydın, Akyol Gürler, 2014, s. 3). Dolayısıyla herhangi bir ülkenin eğitim sistemi, o ülkenin önem verdiği ve eğitim sistemine

de yansımış olan değerlerle başlar. Bu değerler, eğitimin çerçevesini, amaçlarını ve yönünü belirler (Doğan, 1997, s. 18).

İnsanoğlunun hayatının her safhasında devam eden değer eğitiminin önemli bir parçası onun aldığı eğitim öğretim sürecinde kazandırılmalıdır. Okul, aile ve toplum bütünlüğünde kültürel, ahlaki, milli vb. değerler bütünü zamanında ve doğru şekilde almış olan birey donanımlı, kaliteli, değerlerine ve içinde bulunduğu topluma sahip çıkan bilinçli bir birey olarak farkındalıklarıyla geleceğe yürüyecektir. Bunun sağlanması için de eğitim-öğretim kurumlarında yürütülmekte olan programlara değerler eğitiminin mutlaka katıştırılması, ders içi etkinliklerde de bilgi ve değer edindirme bütünü sağlanması gerekmektedir. Elbette çocukların değer eğitimi sürecinin başarıya ulaşması ailelerin de bu sürece katkı sağlamasıyla mümkün olabilecektir (Aktepe, 2016, s. 88). Milli Eğitim Bakanlığı konu ile ilgili olarak son yıllarda müfredat programlarında değerler eğitimine gerekli önemi vermekte ve sistemini her geçen yıl daha da geliştirmektedir. Tüm diğer eğitim öğretim alanlarında olduğu gibi Türk Dili ve Edebiyatı öğretiminde de değerler eğitimine yer verilmiştir.

Her dilin dünyayı anlama ve anlatmada izlediği yol birbirinden farklıdır. Çocuk gözünü, kendisini çepeçevre kuşatan bir dil içinde açar. Bu onun ana dilidir. O dilin ses dizgesini edinir, o dili anlama ve anlatma yoluyla bilinçlenir (Adalı, 1983, s. 31). Çocuğun ana dili ile yazılmış edebi metinleri okuyup anlayabilmesi de bu ölçüde önemlidir. Bu nedenle de dil ve edebiyatı içerisine alan Türk Dili ve Edebiyatının öğretimının sorumlulukları büyüktür. Değerlerin oluşmasında ve gelecek nesillere taşınmasında edebi eserler önemli görevler üstlenmektedir. Sanatçı, kendi milletinin değerlerini eserinde yansıtır okuyucu da bu değerleri okuyarak öğrenir, edinir. “Edebiyat eserleri hem bireysel hem de toplumsal hayatla ilgili olarak iyiye, güzele, doğruya yönelme ve yeni değerler kazandırma yolunda telkinlerde bulunur, insanları bunlar doğrultusunda eğitir” (Kavcar, 1999, s.6). İşte bu yüzden edebiyatın doğasını, işlevini, birey ve toplum için önemini kavratmak, edebî metinler aracılığıyla Türkçenin inceliklerini, Türk edebiyatının tarih içinde gösterdiği değişim ve gelişimi tanıtmak, Türk edebiyatına ait eserler aracılığıyla millî, manevî, ahlaki, kültürel ve evrensel değerleri anlatmak bu programın öncelikli hedefleri arasındadır (MEB, 2017, s. 17). 2017 Orta Öğretim Türk Dili ve Edebiyatı Programında öğrencilere kazandırılması hedeflenen değerler ise on ana başlık (adalet, dostluk, dürüstlük, öz denetim, sabır, saygı, sevgi, sorumluluk, vatanseverlik, yardımseverlik) altında toplanmıştır (MEB, 2017, s. 14). Bahsi geçen bu değerlerin öğrencilere öncelikle okul içerisinde ve daha sonra toplumda pratiğe dönüşecek şekilde kazandırılması gerekmektedir. Bu da eğitim-öğretim ortamında topluma

ait, toplumun değerlerini içerisinde taşıyabilen metinler yolu ile sağlanabilir. Türk dili, tarihi ve kültürü için son derece önemli eserlerden biri olan Türk Dilinin ilk sözlüğü, Dîvânu Lugâti't Türk (DLT) de Türk toplumunun sahip olduğu farklı değerleri yansıtması bakımından son derece önemlidir.

Türk dilinin bilinen ilk sözlüğü DLT, 11. yüzyılın ikinci yarısında Kâşgarlı Mahmut tarafından yazılmış Türkçeden Arapçaya ansiklopedik bir sözlük mahiyetindedir. 8000 civarındaki Türkçe kelimenin Arapça karşılıkları verilmiştir. Bu eser sadece bir sözlük değil, 11. yüzyıldaki Türk boylarının ağızları hakkında bilgi vermesi açısından diyalektolojik; yine bu yüzyıldaki Türk boyları ile alt boyları hakkında bilgi vermesi bakımından etnolojik; yer adları ile kişi adları hakkında bilgiler vermesi açısından onomastik bir çalışmadır. Bütün bu özelliklerinin yanında 11. yüzyıl Türk coğrafyasına ait birçok şehir, kasaba, köy, akarsu, göl, dağ adlarının içine alan, bunların birçoğunu bir haritada gösteren ve bazıları hakkında kısa bilgiler veren bir coğrafya eseridir. Türklere ait bazı efsaneleri, çeşitli adet ve inanışları içine alan; tarım, hayvancılık, avcılık çeşitli zanaat ve mesleklerle; giyim-kuşam, süslenme, eşya ve aletler, silahlar ve at takımları, çeşitli yiyecek, içecek ve yemeklerle ilgili bilgiler veren; eğlence, oyun ve çalgı aletleri hakkında bilgilenmemizi sağlayan bir halk bilimi eseridir. Bir halk hekimliği kitabı, atalar sözü külliyyatı ve bir şiir antolojisidir aynı zamanda (Akkoyunlu, Ercilasun, 2014, s. xvii-xviii).

Eser, genel olarak modern dil öğretim yaklaşımlarını da içinde barındırmaktadır. Yazar, dilin inceliklerini öğretmek için sözel kültür ürünlerini ustalıkla işlemiştir. Bu ürünlerden özellikle kelime ve atasözleri etkin bir şekilde kullanılmış, kelimelerin anlamları verilirken sadece tanımla yetinilmemiş, günlük yaşamda kelimelerin kullanıldığı yerler cümleden hareketle örneklerle verilmiştir. Atasözleri de aynı yöntemle Türk kavimlerinin günlük konuşmalarından alıntılar yapılarak ve bu kavimlerin atasözlerini hangi anlamlarda kullandığına dikkat çekilerek örneklendirilmiştir (Batur, Kaya, 2012, s. 310). Bütün bu yönleri ile Türk Dilinin bu mükemmel eseri 11. yüzyıl Türk dünyasının sahip olduğu kültürel ve manevi bütün değerlerini işlemiş ve günümüze aktarmıştır.

Bu makalede, söz konusu eserin içeriğine değerler eğitimi açısından bakılmış, elde edilen malzeme bu bakış açısıyla değerlendirilmiştir. 2017 Orta Öğretim Türk Dili ve Edebiyatı Programında öğrencilere kazandırılması hedeflenen değerlerin on ana başlık (adalet, dostluk, dürüstlük, öz denetim, sabır, saygı, sevgi, sorumluluk, vatanseverlik, yardımseverlik) altında toplandığından (MEB, 2017, s. 14) bahsedilmiştir. Bu on değer, toplumun ve kültürün yapı taşları diyebileceğimiz, bir toplumun varlığını koruyabilmesi ve devam ettirebilmesi için

gerekli yegâne değerlerdendir. Bugün eğitim sisteminin okullarda edindirilmesini hedeflediği ve dolayısıyla MEB programına koyduğu bu değerlerin bundan yüzyıllar evvel büyük Türk bilgini Kâşgarlı Mahmud'un muazzam eserinde yer alma şekilleri, bize değerlerin nesiller arasında nasıl aktarılabildiğini ve toplumun her üyesinin buna nasıl sahip çıkması gerektiğini göstermektedir. Dolayısıyla Türk Dili ve Edebiyatı öğretiminde bu türden tarihten günümüze değer aktarımlarını doğru biçimde yapabilecek edebi eserlerin ders içi etkinliklerde kullanılması hedeflenen değerlerin edindirilmesinde faydalı olacaktır. Söz konusu değerler ve onlarla ilgili DLT'de geçen malzemeler aşağıdaki gibidir:

1. Adalet Değeri

Tarihten günümüze kadar toplumlar sosyal ve toplumsal düzenin kurulmasını sağlamak ve bunların devam ettirilebilmesi için adalet sistemleri üzerinde çalışmışlardır. Bir toplumda adalet düzeninin sağlayıcısı da genellikle devlet teşkilatı olmuştur. Türk kültürü ve devlet anlayışında ilk dönemlerden itibaren adalet kavramı özellikle *töre/törü* kelimesi ile ifade edilmiştir. Köktürklerden önce ve onlardan sonraki yarı yerleşik hayatta *töre/törü*, toplumda ve devlette bütün kural ve uygulamaları kapsamaktadır. Bu dönemlerde töre, “sözlü yasa” anlamında kullanılmıştır (Tekin, 2003, s.112). Töre dışında “adalet” kavramına karşılık gelecek ayrı bir kavramın gelişmesi hayli geç dönemlerde olmuştur. Devletin yerleşik niteliğiyle uygarlık kurumlarını geliştirmesi, örgütsellik dışında bağımsız bir adalet kavramının ortaya çıkmasına yol açmıştır. Uygurlar ve Karahanlılar da bu gelişmenin öncüleri olmuşlardır (Hassan, 2000, s. 31).

Divanda *törü* kelimesi beş ayrı yerde el sözcüğü ile birlikte kullanılmıştır. Küçük farklarla ikişer kez örnek olarak sunulan “él kalır, *törü* kalmas” ve “küç éldin kirse *törü* tünğlükten çıkar” atasözlerinde, ayrıca bir dördlükte yer alan “él *törü* yetilsün” dizesinde “il” ve “*töre*” birlikte kullanılmıştır. Bunların karşılıkları olarak verilen “resm, insaf ve sulh” kelimeleri “kural, adalet, barış” anlamlarını içerir. Böylece Kâşgarlı'nın yaşadığı dönemde “*töre*” kelimesinin ülke yönetimiyle ilgili yasal, bürokratik ve hukuki düzenlemeleri karşılamak üzere kullanıldığı anlaşılmaktadır (Düzgün, 2007, s. 203-204).

DLT'de ayrıca *ortak* maddesinde de dolaylı yoldan adaletin tahsisi ile ilgili fikir sahibi olunabilmektedir.

Türklerde *töre* kelimesinin karşılığı olarak en çok “yol” kullanılmıştır. *Töre* burada aynı zamanda bir yaşama yolu olarak algılanmıştır (Ögel, 2001, s. 470). Türk- Uygur düşüncesinde de doğru yol, *köni yol* olarak adlandırılmıştır. Bu anlayış, Türklerin İslamiyet'i kabulünden

sonra da devam etmiş; doğru yol, İslamiyet'teki "sırat-ı müstakim"ın yerine geçmiştir (Ögel, 1982, s. 324).

törü : Örf, adet, resm

❖ *İl kaldı törü kalmas* (DLT-AZ, 240).

"Ülke terk edildi, fakat töre terk edilmedi."

❖ *İl kalır törü kalmas* (DLT-AZ, 443).

"Ülke bırakılır, örf adet bırakılmaz. Öncekilerin koyduğu örf, âdete uyulması için söylenir."

❖ *Küç eldin kirse törü tünlükten çıkar* (DLT-AZ, 238).

"Zulüm evin avlusundan girse töre ve insaf bacadan çıkar."

ortak maddesinde Ortak

❖ *Ortak erden artuk bolmaz* (DLT-AZ, 48).

"Ortak, bölüşme sırasında ortağından fazla almaz. İnsafı olması istenen için söylenir."

2. Dostluk Değeri

Dostluk kavramı insanlar arası ilişkilerde dolayısıyla da bir toplumun genelinde son derece önemli olan kavramlardan biridir. Toplumun bireylerinin dostluk değerleri sağlam olduğu kadar toplumun bireyleri mutlu ve huzurlu olacaktır. Dostluk ile ilgili güvensizliklerin başladığı noktada önce bireysel sonra da toplumsal huzursuzluklar baş gösterecektir. DLT'de dostluk değerini ifade edecek başlıca madde başları *sağdıç*, *adaş*, *adaşlık* kelimeleri olmuştur.

sağdıç: Arkadaş (DLT-AZ, 198).

❖ *Mende bulnur sewinç oti kadgu otar*

Karşı körüp sağdıç anı uçmak atar. (DLT-AZ, 499).

"Ferahlık ve sevincin ilacı bende bulunur; keder biçilir. Arkadaş benim sarayımı görse, güzelliğinden dolayı ona cennet adını verir."

adaş: Arkadaş (DLT-AZ, 29).

❖ *Usıtgan kuyaş kapsadı*

Umunçlug adaş tepsedi

Ertiş suwın keçsedi

Bodun anın ürküşür (DLT-AZ, 79).

“Şiddetli sıcak bizi sardı. Arkadaşlığını umduğumuz kimse bizi kıskandı. Düşman Ertiş suyunu neredeyse geçecekti. Bu yüzden kavimler arasına sarsıntı düştü.”

adaşlık: Arkadaşlık

❖ *Urunçak alıp yermedi*

alımlıg körü armadı

adaşlık üze turmadı

kalın eren tirgeşür (DLT-AZ, 77).

“Emaneti almaktan, hak sahibini görmekten ve onu oyalamaktan mahzun olmadı. Dostluğu devam ettirmedi. Şimdi büyük bir ordu yığarak bana doğru yöneldi.”

3. Dürüslük Değeri

Bir toplumun var olması, bireylerin hayatlarını sağlıklı bir şekilde huzur ortamı içerisinde devam ettirebilmesi ve toplumda gelecek nesillere sağlam bir anlayış bırakabilmesi için olmazsa olmaz değerlerden biri de doğruluk değeridir. DLT’de doğruluk ile ilgili *çın*, *bütün*, *köni* örneklerini bulabiliriz.

çın: Doğru, güvenilir, doğruluk

❖ *Çın söz* (DLT-AZ, 147).

“Doğru söz”

❖ *Çın bütün kişi* (DLT-AZ, 171).

“Öğüt veren güvenilir adam”

bütün: Doğru, gerçek, güvenilir, sağlam

❖ *Bütün ümlüg kanca kolsa olturur* (DLT-AZ, 106).

“Şalvarı sağlam olan istediği şekilde oturur”

köni: Güvenilir kişi

❖ *köni er* (DLT-AZ, 449).

“Güvenilir kişi”

köni: Düz, doğru, düzgün

❖ **Köni** barır keyikniñ közinde adın başı yok

“Geyik düzgün bir şekilde giderse onun gözlerinden başka bir yeri yaralanmaz” (DLT-AZ, 409)

4. Öz Denetim Değeri

DLT’de her ne kadar öz denetim kavramı direkt olarak bir madde başı olmasa da *neñ, müñüz, öğüt, uđuz, ulug, üme, edgü, öğren-* maddelerinde bu kavram ve değerle ilgili bilgiler edinilebilmektedir. Öz denetim bireyin kendi iç ve dış dünyasında, insanlar arası ilişkilerinde önemli gördüğü bir amaca erişebilmesi için tepkilerini, davranışlarını denetleyip, sınırlayabilmesi böylece diğer bireylerin sınırlarına saygı duyabilmesi hadisesidir. Dolayısıyla bir toplumun düzeni için gerekli olan önemli değerlerden biridir. DLT’de de söz konusu maddelerde bireyin bu türden denetimi sağlayabilmesi için öneriler ve direktifler verilmiş, tespitler yapılmıştır.

neñ maddesinde: Mal

❖ *Bulmuş neñig sever sen*

Akrun añar sewingil

Barmuş neñig sakınma

Azrak añar öküngil (DLT-AZ, 494).

“Elde olan malı seviyorsun. Ona yavaş yavaş sevin! Onunla gururlanma! Ola ki senden uzaklaşır. Giden malı umursama ve ona az hayıflan! Çünkü hayıflanmak, onu sana geri döndürmez.”

müñüz maddesinde: Boynuz

❖ *Süsegen uđka Teñri müñüz birmes* (DLT-AZ, 495).

“Süseğen sığıra Allah boynuz vermez. Bu, insanlara eziyet edeceği bir şey isteyip de onu elde edemeyen için söylenir.”

öğüt maddesinde: Öğüt, nasihat

❖ *Algıl öğüt mindin ogul erdem tile*

Boyda ulug bilge bolup bilgiñ üle (DLT-AZ, 24).

“Ey oğlum benden öğüt al ve terbiyeye talip ol ki kavmin büyüğü olasın ve onlara hikmet ve terbiye dağıtasın”

uđuz maddesinde: Uyuz

❖ *Tilkü öz inke ürse uđuz bolur* (DLT-AZ, 26).

“Tilki kendi inine ürüse uyuz olur”

ulug maddesinde: Büyük

❖ *Uluglukug bulsa sen edğü kılın*

Bulgıl kişig begler katın yaxşı ulan (DLT-AZ, 30).

“Güç ve saltanat bulduğun zaman huyunu güzelleştir. İnsanların işlerini beylere iyi bir şekilde getirerek hayırlı aracı ol”

üme maddesinde: Eve inen misafir

❖ *Kelse kalı yarlıg bolup yunçig üme*

Keldür anıf bolmuş aşıg tutma uma (DLT-AZ, 44).

“Sana hali perişan ve kederli bir misafir gelirse ona hazır yemekleri çıkar; yardımda gecikme.”

edğü maddesinde: İyi

❖ *Koşnı konum oğuşka kılğıl anjar ağırlık*

Artut alıp anungıl edğü tawar uğurluk (DLT-AZ, 56).

“Yakınlarına iyilik et ve onları ağırla. Hediye kabu ettiğin zaman güzel bir şeyle karşılığını hazırla.”

öğren- maddesinde: Öğrenmek

❖ *Erdem tile öğrenipen bolma küwez*

Erdemsizin öğünse enmegüde enjer (DLT-AZ, 115).

“Hikmet ve ilmi iste ve onu öğren; öğrenmekte kibir gösterme. Öğrenmeden edep ve hikmet iddia eden kimse imtihan sırasında şaşırır.”

5. Sabır Değeri

Sabır birey ve toplum için, toplumdaki genel huzuru sağlayabilmek adına son derece önemli özelliklerden biridir. Toplumun en küçük bireyinden en büyük bireyine kadar karşısındakine

ve hayatta karşılaştığı güçlüklerle sabredilmesi başarı, huzur, mutluluk gibi kavramların kendiliğinden oluşması anlamına gelecektir. Dolayısıyla bu değer daha en küçük yaşlardan itibaren kazandırılabilmesi son derece önemlidir. DLT’de Kaşgarlı Mahmud *ser-* ve *serin-* maddelerinde direkt olarak, *muş*, *buş-*, *tüş-* maddelerinde de dolaylı olarak sabır kavramına yer vermiştir.

ser-: Sabretmek

❖ *ol serdi* (DLT-AZ, 234).

“O bir şeye sabretti.”

serin-: Sabretmek

❖ *kelse kalı katıglık erter teyü seringil*

ödlek ışın bilip tur anca añar tirengil (DLT-AZ, 448).

“Sana bir bela veya bir şiddet gelirse ona sabret ve ‘o geçer’ de! Zamanın işlerini bil ve her musibetten sonra kendini korkuyla telef etme!”

muş maddesinde: Sıkıntı

❖ *Erke muş tegir tag seşirişe yel tegir* (DLT-AZ, 493).

“İnsana sıkıntı düşebilir; rüzgârın dağın burnunu vurduğu gibi. Sonra ondan sıkıntı kaybolur; rüzgârın dağ burnundan kaybolduğu gibi. Dağ burnu yerinde durmaktadır.”

buş- maddesinde: Bıkmak

❖ *Buşmasar boz kuş tutar iwmeser ürüñ kuş tutar* (DLT-AZ, 236).

“Adam işinden bıkmasa av sırasında boz kuş (akdoğan) tutar; acele etmezse en iyi doğanları tutar. Maksadına ulaşması için işinde yavaş ve özenli davranması tavsiye edilene söylenir.”

tüş- maddesinde: İnmek

❖ *İwek sinek sütke tüşür* (DLT-AZ, 237).

“Aceleci sinek süte düşer ölür. İşlerde aceleyi terk etmek için söylenir.”

6. Saygı Değeri

İnsanlar arası ilişkilerde ve bir toplumun medenileşmesinde bireylerin kazanmış olması beklenen diğer bir özellik karşısındaki ve çevresindekilere saygılı olabilmesidir. DLT’de bu değer içeriği *ulugla-*, *yükün-*, *ördek*, *ötgün-*, *yawaş* kelimelerinde karşımıza çıkmaktadır.

ulugla- : *Ululamak, büyük sayılmak*

❖ *Beg meni **ulugladı*** (DLT-AZ, 133).

“Bey beni büyük saydı”

yükün- : *Secde etmek, baş eğmek*

❖ *Ol maña **yüküندی*** (DLT-AZ, 383).

“O, saygı göstermek için bana başını eğdi.”

ördek maddesinde: Ördek

❖ *Kaz kopsa **ördek kölüg igenür*** (DLT-AZ, 51).

“Kaz gölden kalkarsa ördek oraya sahip çıkar. Bir kavmin büyüğü uzaklaştığı zaman orada büyüklük taslayan için söylenir.”

ötgün- maddesinde: Taklit etmek, yarışmak

❖ *Karga kazka **ötgünse butı sınır*** (DLT-AZ, 116).

“Karga kuvvette ve uçmakta kazı taklit ederse ayağı kırılır. Bir kimseye haddini aşmaması için söylenir.”

yawaş maddesinde: Yumuşak huylu

❖ *Koldaş bile **yaraşgıl karşıp adın üdürme***

*Bek tut **yawaş takagu süwlin yazın ederme*** (DLT-AZ, 353).

“Bir adamla beraber olursan ona saygılı ol. İşlerde ona uy; ona karşı gelme. Başkasını ondan üstün tutma. Eğer kaçacağını hissedersen evindeki tavuğu koru; dışarıda sülün arama.”

7. Sevgi Değeri

Saygı gibi hatta onun ayrılmaz bir parçası kabul edilen diğer bir değer sevgidir. Bir toplumdaki huzur ve mutluluğu inşası öncelikle bu değerın toplumun bireylerine

kazandırılması ile mümkün olabilecektir. DLT’de bu değer ile ilgili karşımıza çıkan kelimeler; *üdig, oluç/oluç, tuzak, sew-, sewük, kanıg, isiglik* şeklindedir.

üdig: Aşk ve özlem heyecanı, aşk, şevk

❖ *Üdig mini komıttı*

Sakınç maña yomıttı

Köñlüm anar emıttı

Yüzüm meniñ sargarur (DLT-AZ, 32,33).

“Sevgiliye duyduğum özlem ve sevgi beni heyecanlandırdı. Gönlüm ona meyletti ve kaygı bende toplandı. Yüzüm bu yüzden sararır.”

üdig: *Kulak eşitse köñül bilir köz körse üdig kelir* (DLT-AZ, 102).

“Sözü kulak duyarsa gönül onu bilir. Göz sevdiğini görürse şevki kabarır.”

❖ *üdig meni komıttı* (DLT-AZ, 330).

“Vatana veya sevgiliye özlem beni heyecanlandırdı.”

oluç/oluç: Çocukları sevmek için kullanılan bir söz, yavrum, yavrucuğum

❖ *olucum* (DLT-AZ, 25).

“Karluk lehçesinde oğulcuğum”

❖ *Bakmas bodun sewügsüz*

Yudkı yudı saranka

Kazgan olıç tüzünlük

Kalsun çawıñ yarınka (DLT-AZ, 306).

“Yüzü asık iğrenç cimriye insanlar bakmaz. Ey oğul yumuşak huy edin ki adın yarına kalsın”

tuzak: Erkeğin sevgilisinin güzel olduğunu söylerken onun için kullandığı kelime

❖ *İkledi meniñ adak*

Körmedip ogrı tuzak

İgledim andın uzak

Emlegil emdi tuzak (DLT-AZ, 163).

“Ayağım ansızın yerin altında gömülü bulunan tuzağa bastı. Uzun süre hasta oldum. Ey güzel, beni tedavi et.”

sew-: Sevmek

❖ *Yagı erür yalñukun neñi tawar*

Bilig eri yagısın nelük sewer (DLT-AZ, 505)

“İnsanoğlunun malı kendisine düşmandır. Akıl sahibi bir insan düşmanını niçin sever?”

sewük: Sevgili, sevilen şey

❖ *Kızlep tutar sewüglük adrıñ küni belgürer*

Başlıg közüg yapsama yaşı anıñ sawrukur (DLT-AZ, 282).

“Gizli tutulan sevgi ayrılıkta ortaya çıkar. Yaralı ve yaşlı olan göz gözyaşlarını saklayamaz.”

kanıg: İnsandaki iyilik ve cömertlik hasleti

❖ *Tutçı yağar bulıtı altun tamar arıg*

Aksa anıñ akını kandı meniñ kanıg (DLT-AZ, 162).

“Sultan Hatun’un cömertliğini tasvir ederek diyor ki: Onun cömertlik bulutu som altın yağdırıyor. Eğer onun yağdırdığından üzerime aksa zindeleşir ve sevince doyarım.”

isiglik: Sevgi ve muhabbet

❖ *Köñül isigliki kerek* (DLT-AZ, 78).

“Kalpte sevgilinin sıcaklığı olması gerek”

8. Sorumluluk Değeri

Bir toplumun bireylerinin edinmesi gereken yegâne değerlerden biri de sorumluluk değeridir. Eski Türklerden itibaren Türk toplumunda var olan bu değer DLT’de *kama-* maddesinde kendini hissettirir.

kama- maddesinde: Kamaşmak

❖ *Atası anası açıg alımla yise oğlı kızı tılı kamar* (DLT-AZ, 464).

“Baba ve anne ekşi elma yese oğlunun dişi kamaşır. Bu, kötü iş yapan baba veya anneden çocukların sorumlu tutulması için söylenir.

9. Vatanseverlik Değeri

DLT’de vatanseverlik değeri *yaşna-* maddesinde kendini hissettirmektedir.

yaşna- maddesinde: Parlatmak

❖ *Yaşnat* kılıç başı üze kakkıl yar a

Bıçlıp anıñ boynı takı kalkan tura (DLT-AZ, 344).

“Kılıcını düşmanına karşı parlat ki onun boynı kopsun. Onun başına vur ki kalkanı dahi parçalansın.”

10. Yardımseverlik Değeri

DLT’de en çok rastlanacak değerlerden biri yardımseverliktir. Türk toplumu için daima önce gelen değer ve kavramlardan olan yardımseverlik eserde *boluş*, *basut*, *bala*, *yöw-*, *yöwüş*, *yowuş-*, *ingen*, *atat-*, *arpa*, *ori* maddelerinde görülmektedir.

boluş: Sözle yardım etme

❖ *Ol maña boluş kıldı* (DLT-AZ, 158).

“O bana sözle yardım etti.”

basut: Yardım, destek olan kimse, şefkatli, yardımcı

❖ *Ol maña basut birdi*. (DLT-AZ, 152).

“O bana yardım etti.”

❖ *Bıçgas bitig kılurlar*

And key yeme birürler

Xandın basut tilerler

Basmıl Çomul tirgeşür (DLT-AZ, 200).

“Yabaku savaşında hakanı yardıma çağırıyorlar. Benim kavmim meliğe karşı gelmeyeceklerine dair ahit veya biat sözleşmesini yazıyor. Şu anda Basmıl ve Çomul tayfaları bizimle savaşmak için toplanıyorlar. Bunun üzerine hakan onlara yetiştirdi ve onları yağmalayıp esir aldı.”

bala: İnsanların daha çok tarımla ilgili işlerde kullandığı yardımcı (DLT-AZ, 447).

yöw-: Bir şey vererek yardım etmek

❖ *Kodgil maña akılık bolsun maña ayağa*

Idgil meni tokışka yöwgil maña ulag a (DLT-AZ, 419).

“Beni bırak cömertlik yapayım ki lakabım cömert olsun. Beni savaşa gönder. Burada beni savaşa ulaştıracak bir at var demek istiyorum.”

yöwüş: Akrabalara elbise ya da mal ile yardım etme. Bu daha çok gelin gerdeğe girerken akrabalarının ona çeyiz hazırlama maksadıyla gönderdikleri hediyelerdir.

❖ *Yöwüşlüg kelin küdegü yawaş bolur.* (DLT-AZ, 353).

“Gelin akrabalarının verdiği mallarla donatılmışsa yumuşak huylu ve kendisine uyan damat bulur. Çünkü o damat bunu (gelini) mal ile donatılmış bulur ve ona saygı duyar.”

yowuş- Karşılıklı yardım ve teselli etmek

❖ *Olar ikki yowuşdı.* (DLT-AZ, 380).

“O ikisi birbirlerine yardım ederek birbirlerini teselli ettiler.”

ingen maddesinde: Dişi deve

❖ *İngen ıjrasa botu bozlar* (DLT-AZ, 59).

“Dişi deve inlerse yavrusu ses verir.”

atat- maddesinde: At olmak

❖ *Tay atatsa at tınur ogul eredse ata tınur* (DLT-AZ, 100).

“Tay at olunca at üzerine binilmekten kurtulduğu için dinlenir; oğul erkekten sayılınca baba dinlenir; çünkü o, babasının zenginliğini artırır.”

arpa maddesinde: Arpa

❖ *Arpasız at aşumas arkasız alp çerig sıyumas* (DLT-AZ, 62).

“At arpa yemeyince engel aşamaz. Bunun gibi yiğit de arkasında ona yardım eden birisi bulunmazsa düşman safını kıramaz. İşlerde yardımlaşma tavsiye edileceği zaman söylenir.”

orı maddesinde: Bağırıtı, gürültü

❖ *Orı kopsa oguş aklışur yağı kelse imrem tepreşür* (DLT-AZ, 42,43).

“Bağırıtı kopunca bağırana yardım etmek için aşiret toplanır; düşman gelince onunla savaşmak için gruplar toplanır. Bu söz, herhangi bir şey yapıldığında birlik olmayı tavsiye etmek için kullanılır.”

Sonuç

İnsanı insan yapan değerleriyse eğer bir toplumu toplum yapacak olan da değerlerini bilen, sahip çıkan ve gelecek nesillere aktaran bireylere sahip olmasıdır. Türk toplumu tarihten

günümüze kadar değerlerine sahip çıkan ve onları nesilden nesile aktaran bir yapıda olmuştur. Bunun en güzel göstergesi de Türk edebiyat tarihindeki eserlerdir. Daha ilk baştan itibaren, Orhun Abideleri, Dîvânu Lugâti't Türk, Kutadgu Bilig, Atabetü'l Hakayık, Nehcü'l Feradis vb. eserler çeşitli açılardan değerlerimizi işlemiş ve bir şekilde bireylere dolayısıyla da topluma bu değerlerin önemini aktarmaya çalışmıştır. Bugün eğitim programlarında değerler eğitime verilen önem belki de toplumsal olarak bu çok kıymetli değerlerimizin zayıflamaya başlaması ya da böyle olduğunun endişesidir. Dolayısıyla ders içi ve ders dışı etkinliklerde değerler eğitimi verilirken tarihteki bu çok kıymetli eserler öğrencinin ilgisini çekecek şekilde değerlendirilip malzeme olarak kullanılabilir. Böylece öğrenciye kazanması istenen değerlerin ne denli önemli olduğu bu pencereden hissettirilecektir. DLT kullanılacak eserlerin yalnızca bir tanesidir.

Kaynakça

- Adalı, O. (1983). Ana dili olarak Türkçe öğretimi üstüne. *Türk Dili Dil ve Edebiyat Dergisi*, 379, 31.
- Akkoyunlu Z., & Ercilasun A. B. (2014). *Kaşgarlı Mahmud Dîvânu Lugâti't Türk*. Ankara: Türk Dil Kurumu Yay.
- Aktepe, V. (2010). *İlköğretim 4. sınıf sosyal bilgiler dersinde yardımseverlik değerinin etkinlik temelli öğretimi ve öğrencilerin tutumlarına etkisi* (Yayımlanmamış Doktora Tezi). Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Aktepe, V. (2010). Ailede değerler eğitimi ve program ihtiyacı. *farklı yönleriyle değerler eğitimi*. (Ed. Refik Turan, Kadir Ulusoy). Ankara: Pegem Akademi, 77-94.
- Aydın, M.Z., Akyol Gürler, Ş. (2014). Okulda Değerler Eğitimi, Yöntemler, Etkinlikler, Kaynaklar, (4. Basım). Ankara: Nobel Yayınevi.
- Batur, Z., & Kaya, M. (2012). Divânü Lûgâti't-Türk'te dil öğretimi bağlamında sözel kültür ürünleri aracılığıyla değer aktarımı. *Turkish Studies*, 7/1, 309-324.
- Dilmaç, B., Bozgeyikli H., & Çıkkılı Y. (2008). Öğretmen adaylarının değer algılarının farklı değişkenler açısından incelenmesi. *Değerler Eğitimi Dergisi*, 6(16), 69-91.
- Doğan, H. (1997). *Eğitimde program ve öğretim tasarımı*, Ankara: Önder Matbaacılık.
- Düzgün, D. (2007). Divanu Lügati't-Türk'te sosyal normları karşılayan kavramlar. *Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü Dergisi*, 35, 201-215.
- Girmen, P. (2013). Türkçe eğitiminde atasözleri ve değer eğitimi. *Değerler Eğitimi Dergisi*, 11(25), 117-142.
- Hassan, Ü. (2000). *Eski Türk toplumu üzerine incelemeler*. İstanbul: Alan Yayıncılık.
- Karatay, H. (2011). Transfer of values in the Turkish and Western children's literary works: character education in Turkey. *Educational Research and Reviews*, 6 (6), 472-480.
- Kardaş, N. (2015). Orhun abidelerinin Türkçe öğretiminde değer aktarımı bakımından önemi III: Bilge Kağan Abidesi. *Türk & İslam Dünyası Sosyal Araştırmalar Dergisi*, Y. 2. S.2, 55-70.

Kavcar, C. (1999). *Edebiyat ve Eğitim*. Ankara: Engin Yayıncılık.

Kızılçelik S., & Erjem Y. (1994). *Açıklamalı sosyoloji terimler sözlüğü*, Ankara: Atilla Kitabevi.

Köknel, Ö. (2007). *Çatışan değerlerimiz*. İstanbul: Altın Kitaplar.

Kuçuradi, I. (1995). *Felsefi açıdan eğitim ve Türkiye’de eğitim*. İstanbul: Türkiye Felsefe Kurumu.

MEB(2017). *Orta Öğretim Türk Dili ve Edebiyatı Dersi Öğretim Programı (9.,10.,11. ve 12 sınıflar)*.Ankara.

Ögel, B. (1982). *Türklerde devlet anlayışı*, Ankara: Başbakanlık Basımevi.

Ögel, B. (2001). *Türk kültürünün gelişme çağları*. İstanbul: TDAV Yayınları.

Tekin, T. (2003). *Orhon yazıtları*: İstanbul: Kitap Matbaası.

TS: *Türkçe Sözlük*. Ankara: Türk Dil Kurumu Yay. 2011.

Ulusoy, K., & Dilmaç B. (2015). *Değerler eğitimi*. Ankara: Pegem Akademi.

Extended Abstract

Education systems in societies aim to carry individuals to the utmost knowledge and culture level, and to endow them with all necessary requirements of the fields or occupations in which they are interested. Moreover, education systems also aim to control the behaviors of the individuals in a society, and to provide them with some social and individual values. Each society has national, cultural, historical, moral and spiritual etc. values. It is also important for an individual to acquire these values through education curriculum, after he got them from his family, in terms of general structure and future of the society. Educational institutions, together with individuals' knowledge and education, try hard in order to ensure them as being a member of the society in which they live, to learn these values and turn them into behaviors.

These institutions also include these values into curriculum to achieve this goal. Activity based education is followed at schools for the value to be taught. If stories, important characters, case studies, trips, memories or films related to the value to be taught are used in these activities abstract values become concrete, and this will simplify the learning process for the students. The individual who properly acquired cultural, ethic, national etc. values in unity of school, family and society at the right time will face the future consciously as an individual who is equipped, qualified and adopts the values of the society in which he lives. In the 2017 Secondary Education Turkish Language and Literature Curriculum, the values that the students are expected to acquire are given under ten main titles (justice, friendship, self-control, patience, respect, affection, responsibility, patriotism, helpfulness). These ten values, which can be accepted as building stones of society and culture, are unique in terms of preserving and sustaining the existence of society. The students should be endowed with these mentioned values in a way in which they put them into practice firstly in schools and then in the society. This is ensured in an education environment by means of texts which include the values of a society.

Turkish society has always had an attitude of adopting and transferring its values to the next generations from past to the present. The best indicators of this phenomenon are the works in Turkish literature history. From the very beginning works such as Orhun Monuments, *Dîvânu Lugâti't Türk*, *Kutadgu Bilig*, *Atabetü'l Hakayık*, *Nehcü'l Feradis* etc. processed our values with various regards and tried to transfer the importance of these values to the individuals and somehow to the society. The reason why importance is attached to values education in curriculums is the weakening of these values within the society or the anxiety that this is the situation. Accordingly, these valuable works may be rearranged in a manner of attracting the

students' interest and be used as materials in co-curricular and extracurricular activities. *Dîvânu Lugâti't Türk* is an important work which contains ten aimed values (justice, friendship, self-control, patience, respect, affection, responsibility, patriotism, helpfulness) to bring students to the in the 2017 Secondary Education Turkish Language and Literature Curriculum. Moreover, *Dîvânu Lugâti't Türk* is a work expressing many cultural, historical and national values in addition to these ten values. The value of the work is in the form of some of the following examples;

törü : Custom, piece, picture

❖ *İl kaldı törü kalmas* (DLT-AZ, 240)

“The country was abandoned, but the custom was not abandoned.”

adaş: Friend (DLT-AZ, 29)

❖ *Usıtgan kuyaş kapsadı*

Umunçlug adaş tepsedi

Ertiş suwın keçsedi

Bodun anın ürküşür (DLT-AZ, 79)

“The violent heat left us. Nobody we hoped for was a friend of ours. The enemy Ertish water would almost pass. Therefore, there was a tremor among the tribes.”

öğüt in item: Advice

❖ *Algıl öğüt mindin ogul erdem tile*

Boyda ulug bilge bolup bilgiñ üle (DLT-AZ, 24)

“O son, counsel me, and ascribe to yourselves, that you may be a fulness of peoples, and distribute wisdom and instruction to them.”

ser-: be patient

❖ *ol serdi* (DLT-AZ, 234)

“He was patient with something.”

ulugla- : Respect

❖ *Beg meni ulugladı* (DLT-AZ, 133)

“He respected me big.”

sew-: Love

❖ *Yagi erür yaljukıñ neñi tawar*

Bilig eri yagısın nelük sewer (DLT-AZ, 505)

“The property of mankind falls to itself. Why does an intelligent man love his enemy?”

Thus, the aim is to make students feel the extent to which these values are important within this respect. DLT is only one example of the works to be used. In the present paper, the content of the mentioned text is evaluated in terms of values education and the data gathered are evaluated with this point of view.